

REPUBLIKA HRVATSKA
PRIMORSKO-GORANSKA ŽUPANIJA
GRAD RIJEKA

Odjel gradske uprave za kulturu

KLASA: 610-01/13-10/47

URBROJ: 2170/01-06-00-13-1

Rijeka, 24. 9. 2013.

GRAD RIJEKA
GRADONAČELNIKU
NA DONOŠENJE

Predmet: Prijedlog Odluke o dodjeli Književne nagrade *Drago Gervais*

Dokument izradili:

Barbara Zupčić

Alen Kapidžić

Pročelnik
Ivan Šarar

Obrazloženje:

Književna nagrada Drago Gervais utemeljena je 1961. godine u počast književniku Dragi Gervaisu, kao najviše književno priznanje našeg kraja. Nagrada se dodjeljuje za iznimna postignuća na području književnog stvaralaštva.

Nagrada se dodjeljuje svake druge godine, u dvjema kategorijama (za najbolje neobjavljeno književno djelo i za najbolje objavljeno književno djelo na nekom od idioma čakavskog narječja). Time ova Nagrada nije nužno usmjerena samo na lokalne okvire književnog stvaralaštva, već je postala nagrada od nacionalnog, pa i međunarodnog značaja.

Odlukom o književnoj nagradi Drago Gervais ("Službene novine Primorsko-goranske županije" br. 22/07 i 40/09) propisani su uvjeti, postupak, način dodjeljivanja te visina književne nagrade Drago Gervais.

Nagrada se dodjeljuje autorima književnog djela u sljedećim kategorijama:

1. za najbolje neobjavljeno književno djelo (roman, zbirka poezije, zbirka novela, drama i drugo),
2. za najbolje objavljeno književno djelo na nekom od idioma čakavskoga narječja hrvatskoga jezika.

Nagrada se sastoji od novčanog iznosa (u svakoj kategoriji je 20.000 kn netto) i posebnog priznanja, u obje kategorije te u kategoriji najboljeg neobjavljenog književnog djela autoru pripada pravo na objavljivanje knjižvenog djela na teret proračunskih sredstava Grada Rijeke.

Sukladno odredbama navedne Odluke, Odbor književne nagrade Ivan Šarar, predstavnik Grada Rijeke; Gorana Tuškan Mihočić predstavnica Gradske knjižnice Rijeka i Lea Lazzarich predstavnica Kulturnog vijeća za knjigu i nakladništvo Grada Rijeke, raspisao je 18. travnja 2013. godine Javni natječaj za dodjelu Nagrade. Javni natječaj objavljen je u "Novom listu" te ostalim javnim glasilima i časopisima. Rok za dostavu književnih djela bio je 31. svibnja 2013. godine.

Nadalje Odbor je imenovao i Prosudbeno povjerenstvo u sastavu Elis Deghenghi Olujić, Davor Mandić, Aleksandar Mijatović, Gordan Nuhanović i Nikola Petković. Za predsjednika Povjerenstva izabran je Aleksandar Mijatović. Zadaća Povjerenstva bila je stručno vrednovanje književnih djela pristiglih na Javni natječaj.

Na sjednici održanoj 18. rujna 2013. godine Prosudbeno povjerenstvo i Odbor književne nagrade zajednički su utvrdili konačan prijedlog za dodjelu Nagrade.

U kategoriji najboljeg neobjavljenog rukopisa predložen je naslov *Štakorbar* autora pod šifrom *Vilica* tj. Željka Špoljara.

U obrazloženju istaknuto je sljedeće:

Štakorbar se načelno može svrstati u žanr Künstlerromana koji često poseže za kvazi-autobiografskom formom pripovjedačke situacije u prvom licu. Pripovjedač je istodobno lik; sin, tridesetogodišnjak koji živi s majkom. Autor Štakorbara koristi različite potencijale takve pripovjedačke situacije. Roman je stilski ujednačen. Konstantna je upotreba parataktičkih nizova, slijedi se osnovna struktura rečenice subjekt-predikat-objekt. Reduciraju se atributi, apozicije i priloške oznake. Koristi se nizanje imenica bez glagola, izbjegava se uspostavljanje uzročno-posljedičnih odnosa; odgađa se opisivanje, npr. „(...) ma nije važno“. Pripovjedač se suzdržava od iznošenja sudova, ocjena; ne opisuju se unutarnja stanja.

Pripovjedač prima vijest da je talijanska policija na pustoj plaži pored Livorna pronašla mrtvo tijelo njegovoga oca. Nakon pogreba pripovjedač od nasljedstva kupuje stan u kojem odlučiti radi na ostvarenju svojih spisateljskih i književnih ambicija. Pisanje je jedini rad koji pripovjedač prihvaća pa na majčin prigovor kako može živjeti tako on odgovara „a kako drugačije“. U doba završavanja rukopisa romana istodobno umire njegov djed. Djed je bio domobran koji se iz Slavonije preselio u Rijeku i ondje kupio kuću. Pripovjedač nosi roman u izdavačku kuću i urednica mu kaže: „Glavni lik previše je maglovit,

skoro da ne postoji“ i zaključuje „tvoj lik je slabo okarakteriziran. Ide iz poglavlja u poglavlje i na kraju je nekoj plaži mrtav“.

Je li početak romana o pripovjedaču zapravo završetak pripovjedačevoga romana o njegovom ocu? Može li se pripovijedati o drugome a da se ne pripovijeda o sebi, i obratno? Od toga trenutka čitatelj ne može nedvosmisleno odlučiti čita li pripovjedačevu neuspjelu pripovijest o samome sebi ili neuspjelu pripovijest o njegovome ocu. Ako odnos između oca i sina ima književni ekvivalent u rascjepu između pripovjedačkog ja i doživljajnog ja, Štakorbar postavlja klasično pitanje u povijesti pripovjedačkih formi: može li pripovjedač biti 'otac' svojih pripovijesti i nisu li njegove pripovijesti njegovi nepriznati 'sinovi'; sinovi koje je odbacio i za koje ne brine?

Pripovjedačev otac, nadaren, ali propali violinist, većinu je života proveo po štakorbarovima na zagrebačkoj periferiji. On odbija biti 'prva violina' u životu sina. To je otac koji izmiče položaju autoritarne očinske figure, ali, s druge strane, jesu li sinovi spremni na tu slobodu, mogu li se nositi s tom apsolutnom slobodom – mogu li biti sinovi bez očeva? Engleski filozof John Locke u Prvoj raspravi o vladi odbacuje tezu po kojoj su podčinjenost i podređenost prirodno čovjekovo stanje. Locke odbacuje patrijarhalističku koncepciju vladanja u kojoj se vlast kralja nad podanicima izvodi iz analogije (koja zacijelo ima izvore u rimskome pravu) s vlašću oca nad njegovim sinovima. Lockeovi su sinovi slobodne individue koje slobodno raspolazu svojom ličnošću kao svojim vlasništvom (property). Ali ono što je u Prvoj raspravi odbačeno vraća se u Drugoj raspravi o vladi.

Prijelaz iz prirodnoga stanja u političko društvo započinje prenošenjem dijela ovlasti na zajedničku instancu koja zastupa interese svih pojedinaca i posreduje među njima. Iako je, prema tezi koju Locke zastupa, čovjek prirodno slobodan on ipak pristaje biti podanikom vlade i povinovati se njezinim zakonima. Paradoks Lockeove argumentacije sastoji se u tome što je jedini čin čovjekove slobode njegov pristanak da prenese ovlasti na tu instancu. Odbačeni patrijarhizam pojedinca vraća se u liku zajednice. To je srž Freudova psihoanalitičkog preispisivanja tradicije filozofije politike: nakon što ubiju oca, sinovi mu se pokoravaju u obliku totema; mrtav je otac moćniji nego živ. Drugim riječima, potomstvo utvrđuje autoritet predaka.

U Štakorbaru je taj problem 'pod visokim pritiskom'; prisutan u nagovještajima i naznakama; u domobranskoj prošlosti djeda, očevom klerikalnom nacionalizmu, majčinim oslanjanjem na branitelja „kojem je kći lezba“. Za Štakorbar, očevi nacije i sinovi domovine predstavljaju simptomatologiju društva. Međutim, za razliku od recentne suvremene hrvatske proze, implicitni se autor suzdržava od zauzimanja neke od ideoloških pozicija. Riječ je o „slabo okarakteriziranom književnom licu, sumnjivih, amoralnih političkih uvjerenja“. Implicitni autor izbjegava opredjeljivanje, vrijednosne stavove; politički kontekst javlja se u obrisima koji, međutim, opterećuju 'sinove'; jesu li oni nešto naslijedili, jesu li oni izvršitelji oporuke, je li ona posljednja volja pokojnika?

Kad je nosio očevu violinu Karmelićankama kako bi izvršio posljednju želju oca, pripovjedač je susreo siromašnu staricu koja mu je rekla da radije sam postane otac i svome sinu preda očevu violinu. Sin će možda za razliku od njegovih predaka – neuspjelih violinista – postati Paganini. Pripovjedač odgovara da bi volio ispoštovati oporuku oca na što mu starica odgovara: „To je slabost. Teže ju je ne ispoštovati, tu se pokazuje koliko si jak“. Da bi tradicija imala produktivan odnos prema baštinicima, mora pri činu predaje biti iznevjerena. Oporuka je prilika da se ne izvrši volja predaka, da budućnost izađe iz nadležnosti prošlosti, ali i da prošlost postane izvor neostvarenih mogućnosti.

Stoga se u pripovjedača vanjska razlika između oca i sina premješta u samoga sina-pripovjedača koji ne uspijeva postati otac. Autor Štakorbara s tom iteracijom koja ponavlja trokut otac-pripovjedač-majka donosi novost u modernistički rascjep između pripovjedačkoga ja i doživljajnog ja. Pripovjedaču u štakorbaru očeva prijateljica Renata kaže da je neuspjao abortus. Pripovjedač odlazi u djedovu kuću Rijeku i onda susreće poznanicu Martu Hodžić koju je upoznao u krugovima neafirmiranih književnika. Pripovjedač s Martom započinje ljubavnu vezu i moli je da pročita njegov roman koji je izdavačka kuća odbila. Ali pripovjedač nije samo loš književnik već i loš ljubavnik.

Marta shvati da je trudna, udaljava se od njega i odlučuje otići u Italiju na abortus. Pripovjedač naiđe na Martinu pripovijest Kako smo nestali o piscu s kojim zatrudni mlada spisateljica. Nakon toga dobije vijest da je Marta pronađena mrtva na nekoj plaži pored Napulja. Martin abortus i smrt na plaži u Italiji formira trokut pripovjedač-abortirano dijete-majka. I rođeni životi mogu biti abortirani, ali ti abortirani životi nisu nestali.

Stoga treba dovesti u odnos naslov Martine pripovijesti Kako smo nestali s njezinim gađenjem nad pripovjedačevom pripovijesti o njegovom ocu, njegovim pokušajem da shvati sebe pokušavajući razumjeti oca. Ona kaže da su dosadni romani koji pripovijedaju o očevima, majkama, braći, sestrama, stričevima: „A i 'štakorski' (...) je kad se životi bližnjih uzimaju za literarnu građu. (...) to nije književnost“. Marta nabraja sve one koji sudjeluju u nastavljanju obiteljske loze, to su rođeni životi ljudi koji već postoje. Međutim, zadatak je književnosti da zahvati abortirane živote, živote koji još nisu rođeni, ljude

koji dolaze. Jedna vidovnjakinja pripovjedaču kaže da su abortirana djeca „(...) ionako stalno prisutna. Energetski, psihološki, kako god hoćeš. Abortirano dijete ostaje zauvijek dio obitelji“.

Na samom završetku romana pripovjedač izjednačava abortus i eutanaziju koja ne dopušta „životu da se uopće razbukta“. Zato se književnost ne odnosi na postojeće živote naraštaja, već na prekinute živote onih koji nisu ni u prirodnome stanju ni u političkome društvu. Svaki život u sebi sadrži mogući život, koji se ne svodi na biološki život jedinke i psihički život pojedinca; koji je slobodan od lanca naraštaja, nastavljanja loze. Kao što se Locke nije mogao osloboditi analogije autoritarnoga vladara s ocem i sinova s njegovim podanicima, pripovjedač se Štakorbara ne može osloboditi pozicije sina ili oca. To je jedna od dijagnoza koju postavlja taj roman, njegova klinička dimenzija (G. Deleuze): je li moguće zamisliti ljudskost izvan obiteljskih položaja i relacija? Nisu li preci u osnovi čekali upravo da potomci ne izvrše njihovu posljednju želju?

Roman završava inverzijom početka. Na početku čitamo: „Na putu prema granici bio sam zabrinut jer nisam imao putovnicu“. Nakon neuspjeloga pokušaja da otputuje u Italiju pripovjedač se iskrada iz majčinoga stana, ali kasni na vlak za Veneciju i ulazi u vlak u pravcu Slavonije – dakle, u pravcu rodnog kraja njegovoga djeda: „Kad je do mene došao kondukter i počeo me maltretirati jer nemam ispravnu kartu (...)“. Nakon sukoba s kondukterom uhapsi ga policija. Ako je u Italiju ušao bez poteškoća, iako putovnicu od „osamostaljenja Hrvatske“ nikada nije išao „izvaditi“, u vlastitoj domovini – domovini djedova; djedovini – završava u policijskoj postaji brutalno pretučen. Gdje je u stvari potrebna putovnica? Treba li 'karta' da bi se kretalo po zemlji za koju se kaže da je domovina?

Štakorbar uvodi inovaciju u *Künstlerroman*, žanr karakterističan za hrvatski moderni roman, rekontekstualizira i resemantizira klasične motive putovanja, pripadnosti, očinstva i njihov odnos prema subjektivnosti i zajednici, postavlja pitanje o društvenom položaju književnosti, istražuje kako književnost može postavljati političke probleme a da se ne obaveže na već definirane ideološke pozicije i svjetonazor.

U kategoriji najboljeg objavljenog književnog djela na nekom od idioma čakavskog narječja hrvatskog jezika u razdoblju 1. siječnja 2011. do 31. prosinca 2012. godine. predložena je knjiga *Barka na vezu*, zbirka pjesama autora Nikole Kraljića, objavljena 2012. g. u izdanju Naklade Lukom i Centra za kulturu Općine Omišalj.

U obrazloženju navedenog prijedloga, autor obrazloženja za zbirku "Barka na vezu": dr. sc. Nikola Petković, istaknuo je sljedeće:

Barka na vezu kreativni je dokument i dokaz 'ograničenosti' periodizacija, raščlambi i inih teorijskih i teoretizirajućih pred-umišljenih kastarcija individualnog pjesničkog glasa kojega su, paradoksalno, baš teorijski zahvati, u obliku i glasu kojima nam se u ovoj knjizi javljaju, uvelike formirali. Doslovno rastući i oblikujući se, pogotovo u kasnijoj fazi njegova pjesništva koja započinje briljantnim lirskim zapisima o Ani i Bartolu, u aktivnim dijalozima s glasovima akademske zajednice (K. Ivanišević, Z. Mrkonjić, B. Bošnjak, M. Stojević) Kraljić svojoj poetici osigurava potvrdu drugoga reda – naravno afirmativnu... No, kao što je to iz nagrađene zbirke razvidno, individualni talent Nikole Kraljića i to u smislu kako ga u glasovitom eseju o talentu i tradiciji definira T. S. Eliot, na najbolji im je mogući način, njima osnažen, 'pobjegao', okrenuo barku punu darovanih mu spoznaja i otisnuo se sam samcat u beskon Kvarnera i drugih mora.

„Barka na vezu“ sinteza je iskustava koja se u našoj književno-kritičkoj i akademskoj zajednici uporno disciplinarno razgraničavaju i pogađajući 'bikovo oko mete' promašuju sva ostala njezina polja. Kod Kraljića iskustvo jezika nije istovremeno i iskustvo zemlje. Kampanilizam koji ne bi trebao imati odveć zajedničkog s postupkom radikalne dekonstrukcije i rekonstrukcije pjesničkoga znaka kod Kraljića pronalazi model suživota ovih naoko nepregovornih periodizacijskih i stiloreprezentativnih kategorija... Zašto? Jednostavno zato jer Kraljić je kapetan sinteze... Istovremeno i zavičajac i univerzalac, i oko kampanela i oko panoptikona, i štokavac i čakavac, i filozof i psiholog i ribar i grintavi bodul... pjesnik koji je, iskoristivši kolegijalne naputke struka, na kraju puta (a stalno nas tim krajem i finalnim sidrenjem plaši) dopunio glas koji je gotovo pola stoljeća bio u trajnom formiranju. I kud ljepšeg načina da mu se kaže hvala ovom nagradom koju ne dobiva po prvi puta. Nije važno „Tko li to upravlja kormilom nužnosti“. Važno je da braka nekuda ide. A da ide, ide! A što se nužnosti tiče, prosudbeno je povjerenstvo čvrsto uvjeren da je ovoga puta okrnuniti baš „Barku na vezu“ bilo nužno. Ne samo kontekstualno, u usporedbi s drugim na natječaj prispjelim knjigama nego i univerzalno, izdvojeno gledajući na nju samu na pučini suvremene nacionalne i mediteranske poetike.

Negdje u knjizi Nikola sam kaže: „trebat će vjetar u leđa/i bijela il' crvena jedra/pod kim šeću ribi/i morske sirene/pol ribi/pol sise oh Bože/le li to moguće/hodam po četirih kako ne bim/sve to promatrao/i

ludovao ludovao/bijesnio na goruću želju“. Evo mu vjetra u leđa i jedno veliko hvala što već desetljećima svojim radom omogućava ne jednom od nas da povremeno 'poludimo od riba'.

Temeljem odredbe članka 13. Odluke o književnoj nagradi Drago Gervais konačni prijedlog za dodjelu Nagrade dostavlja se Gradonačelniku, koji na temelju navedenog prijedloga donosi Odluku o dodjeli Nagrade.

Slijedom svega navedenog predlažemo da Gradonačelnik donese sljedeći

Z A K L J U Č A K

- 1. Prihvaća se informacija o provedbi natječaja za dodjelu Književne nagrade Drago Gervais za 2013. godinu.**
- 2. Donosi se Odluka o dodjeli književne nagrade Drago Gervais za 2013. godinu, u predloženom tekstu.**
- 3. Zadužuje se Ured Grada da tekst Odluke iz točke 2. ovog zaključka objavi u "Službenim novinama Primorsko-goranske županije".**
- 4. Sredstva za podmirenje troškova vezanih za književnu nagradu Drago Gervais osigurana su na poziciji 572 (konto 3299 – Ostale usluge) Proračuna Grada Rijeke za 2013. godinu.**

Na temelju odredbe članka 13. stavka 2. Odluke o Književnoj nagradi Drago Gervais ("Službene novine Primorsko-goranske županije" br. 22/07 i 40/09) i članka 58. Statuta Grada Rijeke ("Službene novine Primorsko-goranske županije" broj 24/09 , 11/10 i 5/13) Gradonačelnik Grada Rijeke, dana _____2013. godine donio je

ODLUKU
o dodjeli književne nagrade Drago Gervais

I.

Književna nagrada *Drago Gervais* za 2013. godinu dodjeljuje se kako slijedi:

1. U kategoriji najboljeg neobjavljenog književnog djela Nagrada se dodjeljuje autoru Željku Špoljaru za roman pod naslovom *Štakorbar*.
2. U kategoriji najboljeg objavljenog književnog djela na nekom od idioma čakavskoga narječja hrvatskoga jezika Nagrada se dodjeljuje autoru Nikoli Kraljiću za zbirku pjesama *Barka na vezu* (u izdanju Naklade Lukom i Centra za kulturu Općine Omišalj).

II.

Nagrada iz točke I. ove Odluke sastoji se od posebnog pisanog priznanja i novčane nagrade, a autoru iz točke I. podtočke 1. ove Odluke, pripada i pravo na objavljivanje književnog djela na teret proračunskih sredstava Grada Rijeke.

GRADONAČELNIK:

Mr. sc. Vojko Obersnel